

Berilo Jugoslovanskega odbora iz Italije

BORZOVICA

POŠILJA: IVAN UČENIKOV - KAIRO RUE MANSHAET EL MAHRANI ŠT. 5

Leta: 4.

Št. 117

25. junija 1944.

OB DVANAJSTI URI

Osvobodilna borba, ki je bila spočeta najprej v Jugoslaviji — prvi boji proti Nemcem so pričeli na Gorenjskem in Štajerskem že aprila in maja 1941 — je polagoma pronicala v ostale dele Evrope in medsebojno povezala ogromno večino evropskih zaslužjenih narodov. Tako je pričelo vreti v samem prusijaškem kotlu. Zbirale so se oborožene armade po gozdovih in gorah; v začetku so se ljudje zatekali pod varstvo jelk in smrek iz najrazličnejših vzrokov. V glavnem, da si rešijo golo življenje pred prusijaškimi kanibali, kasneje so nastale iz pregnancev prave vojaško organizirane enote z izdelanimi političnimi načrti.

V Sloveniji so se zbrali vplivni ljudje, ki se v svoji preteklosti niso toliko strankarsko uveljavljali, pač pa so se naenkrat znašli pred svojim narodom, ki je "ostal praznih rok v šapah podivjanih fašistovskih zveri", kakor je to tako prepričevalno povedal lansko leto Jože Vidmar. Te domoljubne ljudi je vezala ena sama misel: združiti v teh najtežjih časih vse narodne sile za skupno enotno borbo proti skupnemu in enotnemu zavojevalcu. Preprosta misel preprostih slovenskih ljudi...

Gotovo bi bilo naivno misliti, da bi mogla nesreča, ki se je zvalila s tako krutostjo na mali slovenski narod, zbrisati vse svetovno nazorske razlike, ki so se tako mogočno izkristalizirale med Slovenci v zadnjih 50 letih. Tega gotovo nihče ni zahteval, še manj pa pričakoval, saj za tako pozabo ni bilo prav nobenega vzroka in tudi nobene potrebe.

Kaj so zahtevali mladi borci spomladi leta 1941? Samo tisto, kar je bilo pokolenjem 1.1917 samo ob sebi zastopna stvar. Mogoče je bila mala razlika v tem, da so 1.1917 v deklaracijskem gibanju pripadniki S.L.S. takoj pomedli s Šušteršičevo avstrijantsko miselnostjo, zavrgli svojega dotedanjega mogočnika in se prilagodili novim spremenjenim tokovom časa, potreb in nujnosti. Tega spomladi leta 1941 njihovi nasledniki niso znali in bo zato to pokolenje ostalo v zgodovini političnega življenja Slovencev zapisano z nezadostno oceno.

Strankarskih veličin S.L.S. se je držala pogubna in usodna zmota monopolizacije vsega slovenskega javnega življenja. V tej dobi — to bo nepristranski zgodovinar lahko ugotovil — je ostala S.L.S. brez glave in brez hrbtenice. Njeni razumni in izurjeni voditelji so legli v grob: dr. Janez Evangelist Krek, dr. Korošec, dr. Kulovec... Pravega razumskega nasledstva ni bilo. Mlajše pokolenje S.L.S. se je

grele ob sadovih teh treh znamenitih politikov in državnikov, prepričano, da je dedščina zajamčena za vse večne čase. Starejše pokolenje S.L.S. pa je v senci teh treh velikih mož otopelo v gorečem ekzekutivnem strankarskem delu.

Levo krilo S.L.S., ki se je naveličalo pravovernega diktata, se je že pred vojno ločilo. Do preloma je prišlo za časa španske državljanske vojne, do prav posebnih ostrosti pa med prvo sovjetsko-finsko vojno. Takrat so se krščanski socialisti postavili na lastne noge in so se zato spomladi 1.1941 v celoti priključili Osvobodilni fronti. Užaljena S.L.S., ki ji v novem gibanju ni mogel biti zajamčen monopol, pač pa samo enakopravnost, je reagirala na svoj način, nespretno in pogubno. Elita S.L.S., ki ji v celoti pač ni mogoče očitati — vsaj ne tu iz tujine — direktnega izdajstva, je kolebala, ker je izgubila pod seboj trdna tla stvarnosti in resničnosti. Največja tragedija precejšnjega dela slovenske duhovščine je, da je v svoji zaslepljenosti tudi še po 21. juniju 1941. z ognjem in mečem udarjala po Sovjetski Rusiji, ki je s tem dnem postala najmogočnejši steber Združenih narodov in najtrdnjše jamstvo za osvobojenje slovenskega naroda. Tako se je del slovenske duhovščine postavil v vrste sovražnika, s tem pa je ta del dovolj očitno dokazal, da Šušteršičevi nauki z njegovo smrtjo niso bili izbrisani...

V majniškem gibanju leta 1917. je slovenska duhovščina brez obotavljanja in s polno zavestjo pod taktirko pok. škofa dr. Jegliča pustila katoliško Avstrijo na cedilu in s srcem in razumom pogledovala proti pravoslavnemu Beogradu. L.1941 tega srca in te zastopnosti ni bilo. Med Rimom in Moskvo si je del slovenske duhovščine izbral Rim, Rim, ki je izgubljal v očeh preprostega naroda razlike med vatikanskim in kvirinalskim delom. Slovenskemu zgodovinarju se bo gotovo vrivalo vprašanje, zakaj take razlike med 1.1917 in 1941? Vzrokov bo gotovo več. Med njimi bodo mnogi celo zelo zamotani. Med najmanjšimi gotovo ni vprašanje strankarsko političnega monopola. Ta vzrok pa bo zgodovina ovrgla, ker se domovinski interesi pri vsakem kulturnem narodu postavljajo pred strankarske koristi.

Mogoče bo kdo odgovoril, da je nastala ta usodna razlika samo zato, ker je bil v prvi vojni Rim na zavezniškem ozemlju, v sedanji vojni pa na sovražnem. Kdor pozna strankarsko-politična ozračja, ki so vladala pri nas v zadnjih 25 letih, bo v tem

odgovoru našel gotovo nekaj verjetnostnega jedra. Če je tako, potem je nerazumljivo, kako si je mogel del slovenske duhovščine predstavljati bodočnost slovenskega naroda, ko je bilo vendar zadosti dokazov v Primorju, kakšna je lahko taka bodočnost. Prepričani smo, da tega dela slovenske duhovščine ni vodila miselnost nekega duhovnika v ljubljanski okolici, ki mi je pred sedmimi leti trdil, da rajši umre kot verni lahon ali nemčur, kakor pa kot "boljševizirani" Slovenec. To se pravi, da sta temu slovenskemu duhovniku italijanstvo in germanstvo nudili že kar zadostna jamstva za zveličanje. Ko sem ga vprašal, kaj pa če bosta tudi Italija in Nemčija "boljševizirani", kaj takrat? Odločnega odgovora nisem dobil, mogoče si ga je drugače simpatični župnik kasneje s premislekom izoblikoval.

Če je bilo za del slovenske duhovščine spomladi 1.1941 merodajno ozemlje, na katerem stoji rimsko mesto, potem so ti razlogi z zavzetjem Rima odpadli. Danes stojita tako vatikanski kakor kvirinalski del Rima na zavezniškem ozemlju. Še je čas, da se zmeta leta 1941 popravi. Dogodki na bojiščih so menda tudi že zadnjega pripadnika slovenske ljudske stranke prepričali, da je zmaga na zavezniški strani.

POT DOMOV

Drugo bojišče v Normandiji je nekoliko odvrnilo zanimanje širše svetovne javnosti za dogodke na italijanskem bojišču. Odvrnilo pa je pozornosti tudi z vzhodnega bojišča. In vendar se na obeh bojiščih razvijajo izredno važni vojni dogodki. Zavezniške čete so vdrle v Perugia istega dne, kakor Rdeča armada v Viborg (Vipori).

V zadnjih dneh smo prejeli tako s strani naše kolonije kakor tudi z zavezniške strani nekaj znamenj, ki kažejo, da računajo naši ljudje, da se bo pot domov že kmalu odprla in da tako računajo tudi zavezniki, ki so nas naprosili za neke podrobnosti.

Kakšni so dejanski izgledi za take, tako zelo zapeljive tolažbe? Seveda moramo vsaka prerokovanja, s katerimi se je tudi "Bazovica" že večkrat urezala, postaviti čisto na stran. Ločiti pa moramo seveda tudi svoje srčne želje od zavezniških namer.

Italijansko bojišče kaže tako-le sliko:

Rim so zavezniki zavzeli zato, ker je peta armada zbrisala nemške postojanke v Albanskih gorah. Danes je popolnoma jasno, da je Kesselring računal da bo vztrajal pri obrambi ozemlja okrog mesta Velletri vsaj toliko časa, da bo lahko umaknil med tem svoje enote iz središča in s svojega levega krila. To se mu ni posrečilo in nemški umik je po padcu Rima kazal vse znake nereda in brezglavosti. General Alexander je temeljito izkoristil nemško zbežanost in pognal 10. in 14. nemško armado v beg, v kolikor ju ni uničil in zajel. V apeninskih gorah so imeli Nemci lepo priliko, da se Alexandru uprejo z vsemi silami v sigurnem varstvu naravnih zaprek. Zaradi bliskovitega napredovanja 5. in kasneje tudi 8. armade pa Kesselring ni mogel pravočasno zbrati potrebnih sil za obrambo in tako so Apenini postali smrt obkoljenih nemških posadk.

Kesselring je po stalnih porazih in izgubah moral pritegniti nove tri divizije s severa, tako da je v

Na tej strani pa stoji sovjetska Rusija kot prvi nosilec zmage. Ali so potrebni potem še kakšni dokazi, kje je mesto nekdanji vodilni politični stranki Slovenije. Res je že skrajni čas, da voditelji S.L.S. resno prevdarijo in iskreno razmislijo, brez vsakršnih utvar, kakšna bo jutrišnja slovenska zemlja in kakšne dolžnosti čakajo odgovorne politične voditelje, ki se še niso popolnoma odrekli politične likvidacije.

Politični ljudje S.L.S. v tujini, ki lahko s treznejšim pogledom motrijo dogajanja, bi morali avtoritarno spregovoriti, ker mislimo, da je za to že skrajni čas. Resnice se ne da prikrivati, po treh letih neprestanega kolebanja se je treba končno odločiti, ker bo drugače odločitev vsak dan težja, jutri pa mogoče sploh ne bo več ničesar pomenila. Svetovnih političnih dogodkov in novih tokov ni mogoče pregledati skozi okno župnišča. V širokem svetu, v centrali političnih in vojaških dogajanj, tam v Londonu, pa je pogled bister in jasen za vsakogar, ki ga ne prikriva z lastnimi željami in utvarami. Predvsem je potrebna za vsakega političnega človeka korajža in trdna odločnost vrniti se domov za vsako ceno in pod vsakim pogojem. Le takšna odločnost je vredna velikih voditeljev majniškega gibanja leta 1917.

Padski nižini ostala — po poročilih vojnih dopisnikov — ena sama divizija, ki je seveda prešibka za obrambo notranjega bojišča in ne prihaja za frontno delo sploh več v poštev. Seveda bodo tri rezervne nemške divizije poskušale zaustaviti hitro napredovanje zavezniških armad, kakor smo že zadnjič omenili, verjetno nekje na črti Piza-Rimini. Kaj pa če bo Alexander tudi s temi divizijami pomedel? V tem slučaju bodo imeli Nemci dvoje rešitev na razpolago: Premestiti z drugih bojišč nekaj divizij v severno Italijo in poseči po zadnjih strateških rezervah ali pa prepustiti vso Italijo zaveznikom. Vsekakor je verjetnejša prva rešitev, ki pa je v mnogem odvisna od položaja na vzhodnem in zahodnem bojišču. Če bo v doglednem času prišlo do nove ofenzive v karpatskem območju in če bo medtem tudi general Eisenhower dosegel v Normandiji večje uspehe, bodo nemške strateške rezerve odšle verjetno na vzhod in zahod, ki sta za Nemce najbrže važnejši točki kakor pa Italija. Sicer pa tudi ta trditev ni tako sigurna. S prepustitvijo severne Italije zaveznikom bo zašla vsa nemška obramba v južni Franciji v veliko nevarnost. Na drugi strani pa bo prav resno ograženo celotno balkansko področje.

Nekatere vesti pravijo, da je Slovenija že skoro popolnoma prepuščena varstvu Rupnikovih belogardijcev in da je ostalo na slovenskem ozemlju samo še nekaj črnovojniki iz Avstrije. Če je tako, potem bomo že v prihodnjih dneh gotovo kaj več slišali o novih podvigih slovenskih bojnikov N.O.V. Rupnikova garda se bo kar sama po sebi razsula in del slovenske zemlje bo zopet svobodno zadihal.

Kakšne so namere zaveznikov? To vprašanje je gotovo važnejše kakor vsa naša ugibanja in vse naše želje. Ena stvar je gotova, to je, da se je sam predsednik britanske vlade močno zavzel, da pride do sporazuma v Jugoslaviji. To se gotovo ni zgodilo

iz golih sentimentalnih razlogov, pač pa so verjetno po sredi zelo važni strateški vzroki. Če pride do sporazuma — mnoge vesti to potrjujejo — potem bo balkansko področje gotovo na vrsti. Kdaj in kje se bodo zavezniški izkricali to je zavezniška skrivnost zavarovana s sedmimi pečati.

G. Churchill je pred kratkim povedal pri neki priliki, da vojna lahko konča še to poletje. Bri-

tanski predsednik vlade je znan kot izredno stvaren človek, ki nikdar ne govori brez resnega premisleka in je zlasti v napovedih izredno skromen, da ne rečemo preskromen. Zato je njegovo izjava vzbudila vse polno ugibanj in mogoče tudi pretiranih napovedovanj. Eno je gotovo, če se bosta bojišči na vzhodu in zahodu zamajali, potem bo še letos odprta pot domov.

SOVJETSKA ZVEZA IN BODOČNOST EVROPE

Dogodki na vzhodnem bojišču so dokazali, da so sovjetski državniki ljudje izredno obširnih konceptov, z jasnimi pogledi in prefinjenimi političnimi instinkti. To so ljudje mogočnih in stvarnih načrtov, ki postavljajo svoje zamisli na prostorno in časovno daleč odmerjene mejnike. Sovjetski politični graditelji niso genialni samo po duhu, kar je bilo svetu že davno razodeto, pač pa se je v teku zadnjih dvajsetih let izoblikoval organizacijski talent, ki je presenetil ves svet in postavil v senco celo nemške organizacijske sposobnosti. Pri vsem tem se sovjetski državniki in politiki ne spuščajo v javne diskusije in ne razkrivajo svojih načrtov tujini, predno jih niso tudi že ostvarili. Sovjetski tisk, ki nam je sedaj na razpolago, se ne spušča v razprave po vojne ureditve sveta in celo nasproti atlantski izjavi kaže veliko rezerviranost. To seveda pa še ne pomeni, da se Sovjetska Rusija s povojno Evropo ne ukvarja. Nasprotno, mnoga znamenja kažejo, da v Moskvi dozorevajo velike odločitve in da je Sovjets-

ka zveza danes prva svetovna sila, ki se tega naslova tudi po vojni ne bo odrekla.

RESNIČNI OSVOBODITELJ EVROPE

Moskovski radio je ravno v teh dneh ponovno povdaril, da Sovjetska zveza ne bo pozabila — in tega ne smejo pozabiti tudi ostali narodi — kdo je resnični osvoboditelj Evrope in stvarni zmagovalec nad tretjim rajhom. Na radiu so posebno povdarili, da Rusi prav nič ne mislijo, da bi jih mogel kdor koli po končani vojni odsloviti z lepimi zahvalami za napravljene usluge, medtem ko bi drugi odločevali o povojnem redu v Evropi in v svetu.

To je pač dovolj razumljiv jezik, ki ga še bolj zapopademo, če se spomnimo, kako je Rusija v nekaj mesecih premestila in obnovila vso svojo industrijo, najprej iz Ukrajine na ono stran Urala, danes pa tudi že zopet nazaj. S tem je dokazala dovolj zgovorno, da sta sovjetska načrtnost in organizacija ne samo dosegli nemškega nasprotnika, pač pa ga tudi daleč prekosili. To trditev je postavil na radiu sam nemški radijski komentator, gen. Dittmar. S tem pa je Sovjetska zveza tudi dokazala, da razpolaga z vsemi sredstvi in sposobnostmi za sourejevanje Evrope in sveta. Po dragocenih izkušnjah, ki se bodo v nadaljnjem poteku vojne samo še izpopolnile, je zelo mogoče, da bo v načrtnosti in organizaciji Sovjetska zveza po vojni na prvem mestu gospodarskega in socialnega snovanja. To se mogoče še ne bo izražalo tako v svetu, kakor doma na lastni zemlji, kjer bodo ogromna razdejanja samo še podžigala sovjetsko gospodarsko delovanje.

SODELOVANJE Z.S.S.R. V POVOJNI EVROPI

Danes je že popolnoma jasno, da bo zmagovita Sovjetska zveza zelo intenzivno sodelovala — in sodelovati tudi hotela — pri bodočem urejevanju sveta. Verjetno je, da v Moskvi za vse to delo najbrže nimajo izgotovljenih šablonskih receptov, kajti sovjetska politika že od nekdanj računa s presenečenji in zato vodi dosledno politiko "elastičnosti". To "gibčnost" v evropskih zadevah lahko otipljivo zasledimo povsod tam, kamor posegajo sovjetske politične aktivnosti. Posebno očiti so taki vplivi v francoskem osvobodilnem gibanju. De Gaulle-ove aktivnosti so našle v Moskvi najmanj tako močno razumevanje, kakor so naletele na negodovanja v Ameriki. Sovjetska diplomacija je prva obnovila zveze z novo italijansko vlado. Prav nič manjše niso sovjetske politične aktivnosti na Balkanu.

Kljub koordinirani zavezniški vojaški strategiji, izgleda, da se Sovjetska zveza noče vezati na angleš-

PREDSEDNIK KALININ

ko-ameriške politične sklepe glede povojne ureditve sveta. Prav posebno odklanja pa ameriške zamisli. Z Anglijo je Sovjetska zveza uredila celo vrsto političnih vprašanj in je tudi gledečasne De Gaulle-ove vlade soglasna z britanskim konceptom. V "State Departmentu" v Washingtonu in med nekaterimi izolacijskimi republikanskimi krogi pa vidi Sovjetska zveza politične obrise, s katerimi ne more biti zadovoljna. V "State Departmentu" so izdelali med anglosaksonskim svetom in Sovjetsko zvezo demarkacijski blok interesnih sfer, ki bi ga radi že sedaj med vojno tudi uveljavili. Ta demarkacijska črta, ki smo jo objavili v "Bazovici" števil. 77 z dne 29.8.1943 ustvarja poljsko-čehoslovaško in jugoslovansko-grško federacijo. Z njo naj bi bil ustvarjen odbijač med Nemčijo in Sovjetsko zvezo. Varstveni pas naj bi bil na severu podaljšan s skandinavsko federacijo.

Z.S.S.R. IN EVROPSKI VZHOD

Moskva je s svoje strani tako po radiu kakor tudi v časopisnih razpravah jasno povedala, da si vprašanje vzhodno-evropskega področja zamišlja nekoliko drugače. Jedro varnostne cone proti vsaki bodoči nemški agresiji predstavljata močna in velika Češkoslovaška ter okrepljena Jugoslavija, kateri bi se federativno priključila, če le mogoče, tudi Bolgarska. V Moskvi so izjavili, da se okrog teh dveh skupin lahko grupirajo ostale države. Madjarska, ki se kakor klin vriva med Slovane, je v Moskvi že dolgo na zelo slabem glasu. Pri napadu na Jugoslavijo, ki so se ga udeležile štiri države, je Moskva svoječasno Madjarsko prav posebno ozmerjala. Tudi sedaj še napada Moskva Madjarsko mnogo ostreje, kakor pa n.pr. Romunijo, čeravno se je Romunija vse bolj aktivno udeleževala napada na Sovjetsko zvezo. V zadnjih ponudbah, ki jih je Moskva stavila Romuniji, je bilo odkrito rečeno, da bo Transilvanija zopet vrnjena Romuniji. Sami Nemci trde, da je obnašanje Rdeče vojske na romunskem ozemlju tako, da se romunski levičarski krogi "nevarno" obračajo k svojemu sovjetskemu sosedu.

SLOVANSKI BLOK

Že večkrat smo v "Bazovici" omenili, da se v svetovni javnosti zelo pogosto oglašajo glasovi o novem slovanskem bloku, ki naj bi bil za Sovjetsko zvezo jamstvo njene varnosti na zahodu. Kaj je prav za prav s sovjetskim slovanskim konceptom? Na to vprašanje ni lahko odgovoriti, če hočemo ostati na trdih tleh stvarnosti, da ne bi obstali nekje v meglah vseslovanskih iluzij, ki so trapile naša starejša pokolenja za časa življenja velikega slovanskega idealista Kramara, in ki so kot take meglene prispodobe še danes skrite v srcih velike večine Jugoslovancev. Da se pravilno razumemo: vseslovanstvo je lahko trdna osnova slovanske solidarnosti, če je to vseslovanstvo postavljeno na temelj medsebojne praktične povezanosti in se ne omejuje na slovanska navduševalna sanjarjenja, katerim se Slovani tako radi udajamo. Da se vrnemo k našemu vprašanju. Predvsem je treba vedeti, da ni imela Rusija nikoli enotne, za vse slučaje v ravni črti izdelane diplomacije. Že v davnih časih ruskega državnega življenja, so posamezni režimi vzdrževali v zunanji politiki po več garnitur. Po revoluciji 1917 sta bili dve garnituri na delu: Kreml, uradna sovjetska zunanja politika in Kominterni. Ko je bila Kominterni razpuščena, jo je nadomes-

tila "politika slovanskega bratstva". To ugotovitev je menda prvi zasledil na licu mesta Joseph E. Davies, osebni Rooseveltov odposlanec. Kasneje so se o njej razpisali po vsem zavezniskem in nevtralnem svetu. Verjetno je, da jo je izzval sam Hitler s svojimi načrti o germanski kolonizaciji slovanskih dežel. K temu so prispevali pa še drugi vzroki. Tako piše švicarski tednik "Die Weltwoche" v letošnji spomladi med drugim tole: "Slovanstvo, ki prihaja iz Moskve, ne želi samo preprečiti vsako nadaljevanje germaniziranja slovanskih narodov, pač pa se postavlja po robu tudi "velepoljskemu" in "velesrbskemu" podjarmljenju. Zato so tako velike težave glede sporazuma s poljsko vlado v Londonu in iz tega izvirajo polemike moskovskega radia proti generalu Mihajlovicu."

Seveda ne bi bilo pametno, da bi iz številnih razprav, kongresov in sestankov, kjer se slovanska solidarnost močno in dosledno povdarja, že tudi sklepali, da je današnja sovjetska politika uglasena samo na te strune. Sovjetski državniki in posebno še maršal Staljin so vse preveč stvarni politiki, da bi se omejevali le na slovansko stvarnost, ki je vsekakor del sovjetske državne politike, del in nič več...

UGLED Z.S.S.R. V SVETU

Sovjetski listi pogostokrat povdarjajo, da so sovjetski vojaški uspehi pri vseh narodih sveta ustvarili več ugleda Sovjetski zvezi kakor pa vsa dolgoletna propaganda. Ta ugled bodo Rusi poskušali izkoristiti posebno v tistih državah, ki so imele o sovjetski zmogljivosti čisto napačne pojme. Proces popularnosti in pravične ocene je že močno občuten tako po zasedeni Evropi kakor tudi v Angliji in Ameriki. Ljudske množice s svojim instinktom vrednotenja se s polnim zaupanjem in vero obračajo k Moskvi. Nacionalne in socialne težnje evropskih narodov se med seboj spopolnjujejo — to se prav posebno očituje v Franciji in Jugoslaviji — ker se je Moskvi posrečilo s svojo stvarnostjo povezati vse konstruktivne sile med seboj ne glede na ideološke razlike. Te resničnosti se Anglija mnogo bolj zaveda kakor pa marsikatera konzervativna skupinica, ki še vedno goji pobožne želje po restavraciji. Zato tudi izgleda, da se Anglija ne misli čvrsteje navezati na Ameriko kakor pa na Sovjetsko zvezo. To predvsem zato, da bi ne bili za vedno izgubljeni stiki z Evropo in njenimi narodi. Anglija se danes zaveda, da bodo ti stiki po vojni dragocenejši, kakor pa so današnji stiki z njenimi problematičnimi zastopniki. Pred dnevi je državni podtajnik britanskega ministerstva zunanjih zadev v britanskem parlamentu dejal med drugim tole: Britanska vlada srčno želi, da bi izginile težkoče in napetosti med tremi jugoslovanskimi narodi. Preveč dobro poznamo Srbe, da bi jim bili nasprotni in ravno to velja za Hrvate in Slovence. To ni samo politika britanske vlade, pač pa tudi politika Združenih držav in Sovjetske zveze. Vsi trije veliki narodi so popolnoma soglasni, da je potreben sporazum, ki ga bodo rodila sedanja pogajanja."

Prav isto politiko zasleduje tudi Moskva, ki se poleg tega poteguje še za popolno enakopravnost vseh suverenih narodov in proti vsaki hegemonistični težnji kogar koli. Ta poteza sovjetske zunanje politike samo še krepkeje utrjuje vero zaslužjenih narodov, da bo jutrišnji svet boljši od včerajšnjega.

ZDRAVA KONKURENCA

Zakulisni spori, ki vladajo še danes med sovjetskimi in ameriškimi težnjami in ki jih poskuša Anglija na vse načine poravnati, najdejo seveda obširno propagandistično obdelavo v nemškem časopisju in na nemškem radiu. Te majhne nesporazume prikrivati bi bilo zelo nespametno. Prav nič jih ne skrivajo niti v Moskvi niti v Londonu niti v Washingtonu. Nemci se s takimi razlagami tolažijo in dokazujejo, da pomenijo ta nesoglasja razrahljanje in pešanje zavezniške moči. Nemški trdinci takim dokazovanjem najbrže verujejo, saj verujejo še dosti manj logičnim stvarjem. Za zdrave možgane pa je zadeva čisto drugačna. Vojaški uspehi bodo odločilni in samo ti uspehi bodo po vojni postavljali na

avtoritarno mesto zmagovalce in jih razvrščali po činih večje ali manjše besede pri urejevanju bodočega reda v svetu. Samo zato se ustvarjajo tekmovanja, ki gotovo niso v korist nemškim vojnim naporom. Pravično in nepristransko lahko ugotovimo, do bo ravno volja tudi v povojnem svetu soodločevati, nagnala tako Angleže kakor Amerikance, da ne bodo zaostajali za vojaškimi uspehi zmogovite Rdeče armade. Da je temu res tako kažejo ugodna znamenja na zahodnem bojišču in v Italiji. Tega tekmovanja pa se Nemci, ki so še pri zdravi pameti, pač ne morejo veseliti, pač pa se tega tekmovanja z vso upravičenostjo lahko radujejo zasužnjeni evropski narodi, ker jim bo to tekmovanje gotovo skrajšalo trpljenje.

F. Lodur.

ZADNJA NEMŠKA TOTALNA MOBILIZACIJA

Načrti nemških vojnih naporov se že od nekdaj ne zadovoljujejo zgolj na spolnitvah orožja in municije za uspešno uporabo na bojiščih, pač pa so novi izumi — v kolikor res pomenijo neko novo iznajdbo — namenjeni tudi notranjemu nemškemu

zatrudno računali, pa ni bilo. Podmornice so zavezniki ukrotili, Zeppelinji pa niso nikoli dosegli kake pomembnejše učinkovitosti in so odšli v pozabo.

Zadnje poglavje prve nemške osvajalne vojne 1914-1918 kaže dve presenetljivi podobnosti z današnjim

bojišču. V zadnjih poglavjih vojne obratuje nemška znanost celo v prvi vrsti za nujne potrebe notranje fronte. Tako je bilo v prvi svetovni vojni. Podmornice in orjaški zrakoplovi "Zeppelinji" naj bi resno ustrašovali zaveznike, ki so zlasti zaradi delovanja podmornic prišli večkrat v resno zagato. Zeppelinji pa naj bi slabili moralo zavezniškega prebivalstva. Takih presenečenj, s katerimi so Nemci

stanjem. Nemška cesarska vojska, ki je na svojih bojnih zastavah nosila geslo: podjarmljenje sveta, je bila v prvih letih vojne 1914-1918 na vseh bojiščih zmogovita. Polagoma, zato pa vzdržema se je na drugi strani krepila koalicija, ki je končno pomeda s prusijaško osvajalno nadutostjo.

V drugi svetovni vojni se je Hitlerjeva Nemčija najprej lotila Poljske, Francije in Anglije. Pred štiri

rimi leti se je človeku, ki ni imel posebno razvitega smisla za zgodovinska dognanja zazdelo, da je z uničenjem teh treh sil nemška zmaga zagotovljena. Človek pa, ki se ni pustil vznemirjati po dnevnih dogodkih in ni izgubil v vročih junijskih dneh 1940 mirnega prevdarka in jasnega pogleda, je pač lahko spoznal, da so sile, ki jih ima Nemčija še pred seboj — predvsem Sovjetska Rusija in Amerika — še za kulisami vojnih odločitev. Nemške zmage pred štirimi leti so same po sebi odkrile zagrinjalo in porinile Sovjetsko zvezo in Ameriko na areno vojnega meteža. Gotovo ni danes nobena skrivnost več, da so dogodki v poletju 1940 v mnogem vzbudili in okrepiли Rooseveltove odločitve, ki so pripeljale Ameriko do vojne. Glede Sovjetske Rusije je bila situacija pred štirimi leti taka-le: Hitler je dosegel tako oblastnost, ki jo lahko primerjamo samo z močjo Napoleona, ko je pred skoro 150 leti podjarmil vso Evropo. Takrat je pred Napoleonom — tako kakor v tej vojni pred Hitlerjem — zopet stala Anglija kot še neporaženi sovražnik. Kakor takrat za Napoleonom, je stala za Hitlerjem Rusija na vzhodu.

Od takrat sta se z neizprosno nujnostjo znašli v zavezniškem taboru najprej Sovjetska zveza, nato tudi Amerika. Vzporedno z razvojem dogodkov na bojiščih v prvi svetovni vojni, so se vrstili dogodki v tej vojni — vsekakor z bitno razliko. V prvi vojni sta bili Anglija in Francija zaporni sili, ki sta na zahodu zajezdili pohod nemškim cesarskim armadam; v tej vojni pa so bili Rusi, ki so opravili to nalogo. Medtem, ko se je v prvi svetovni vojni Nemcem posrečilo izločiti iz borbe rusko carsko vojsko, je zahod vzdržal vse nemške napore. Položaj v tej vojni je nasproten. Z zahodom so Nemci opravili, v kolikor se to tiče Francije, na vzhodu pa Nemci niso izločili Rdeče vojske, kakor se je čeljustil Hitler, da se bo zgodilo, pač pa so v zadnjem poldrugem letu zagreblji na ukrajinski zemlji na milijone nemških vojakov. Nemško časopisje, ki je pred 20 meseci pokopavalo Rdečo vojsko, danes čisto drugače brenka po strunah nemške propagande. "Voelkischer Beobachter" piše v začetku aprila: "Vseuničujoči val boljševizma se pomika proti rajhu. Danes gre za vse, gre za obstanek vsakega posameznika."

Pred letom dni so Nemci po staljingrajski katastrofi, ki jih je veljala 330.000 najboljših vojakov, napovedali totalno mobilizacijo. Leto 1918 so namreč nasledniki cesarskega rajha zaznamenovali kot "bodalo v hrbet". Izpovedovali so in izpovedujejo še danes, da leta 1918 nemška vojska ni bila poražena. Takrat je bil nemški narod — tako pravijo nacistični apostoli — brezlika množica, ki se je naveličala borbe. Danes pa — tako trdijo — je to nacionalsocialistična elita, ki se bo borila do konca. Zanimivo je, da je bil v prvi vojni žid Rathenau, ki je edini, potem ko je Ludendorff že govoril o kapitulaciji, zahteval totalno mobilizacijo. Take totalne mobilizacije pa imajo največkrat samo delne uspehe, posebno, če zbirajo med izbirkami. To se je v tretjem rajhu pokazalo po enem letu izvršene totalne mobilizacije. Nemci so verjetno porebkali 1 milijon novih vojakov. Ali izkazalo se je — to je nemška propaganda sama priznala — da so to bili samo brambovci, nesposobni za ofenzivne operacije.

Z zavezniškim izkrčenjem na francoskih atlantskih obalah pa se je celotni položaj temeljito spremenil v korist zaveznikov in v veliko škodo današnje

Nemčije. Štiri bojišča vežejo danes nemško Wehrmacht. Izločenje Francije na zahodu se je pokazalo samo kot začasno. Danes vstaja prerrojena Francija ponovno tako kot politična kakor tudi kot vojaška sila. Zato so zatrobili v Berlinu k zadnji totalni mobilizaciji. Za bojišča ni več kaj mobilizirati, pač pa so potrebne močne injekcije za notranjo fronto, ki po nevtralnih dognanjih, kaže neke male razpoke po vzorcih iz leta 1918.

Ko so po zavezniškem vdoru v Normandiji Nemci prišli do sape, so najprej mobilizirali vse svoje kvislinge od Norveške pa do Egejskega morja. Izjave udanosti in pripravljenosti za "borbo do zadnjega moža" so kar deževale v Berlin. Pavelić in Nedić sta si lomila kolena in hrbtenici, in res se še ne ve kdo je odnesel prvenstvo. Ti Blaževi blagoslovi pa niso zacelili ran na prusijaškem notranjem bojišču. Kljub kvadratasti butici in vstousmerjenim možganom ne more prusijaški trdinec razumeti, kako naj brani "evropsko trdnjavo" izvenprusijaška Evropa, ki je niso izstradali, pobili, požgali in razdejali zavezniki pač pa prusijaško-laška svojat... Tega se je menda zavedal sam Goebbels in je zato "kvislinško mobilizacijo" omejil samo še na čezmorske radijske prenose. Za domačo rabo pa je stvar za enkrat odložil.

Leta 1918 so Nemci za zdravljenje svojega notranjega bojišča privlekli na dan debelo Berto. To je bil top, ki je streljal na 120 km daljave. Šestkrat so streljali z njim na Pariz. Škode ni bilo dosti, ali so zato tulili doma, kakor da bodo s tem kanonom sklatili luno z neba. Nemškega poraza leta 1918 pa tudi "debela Berta" ni preprečila. Sedaj so zopet nekaj podobnega pogruntali — letalo brez pilota. Tri dni po prvem preletu teh novih letal na južno Anglijo so trobili v svet, da bo sedaj Churchill kar kleknil pred Hitlerjem. Angleži seveda niso zadevo lahko miselno ignorirali, pač pa se vrgli na delo. Verjetno bo novi nemški robot, tako pravijo novemu letalu, končal tako kakor magnetska mina.

Zadnja nemška totalna mobilizacija dokazuje vzporedno z razvojem dogodkov na bojiščih, da smo že kar blizu dogodkom iz leta 1918. Drugih učinkov tudi ta zadnja nemška mobilizacija ne bo prinesla. Z njo se bodo Nemci pač potrudili, da bo v tej vojni prusijaški poraz totalen.

NA POTI K SPORAZUMU

REUTER poroča. Jugoslovanski kralj Peter in predsednik vlade dr. Ivan Šubašić sta v teh dneh v Italiji kot gosta generala Alexandra. Obiskala sta bojišče.

Dr. Šubašić je izdal uradno sporočilo, v katerem pravi, da sta s kraljem obiskala vrhovnega poveljnika Sredozemlja, Sir Henry Maitlanda Wilsona in z njim razpravljala o situaciji v Jugoslaviji.

Med tem časom, ko se je dr. Šubašić v Jugoslaviji razgovarjal z maršalom Titom od 14. do 17. tm., je kralj Peter II. obiskal edinice jugoslovanske vojne mornarice na Malti.

Nekatera poročila iz Londona povdarjajo, da bo celotna jugoslovanska vojna mornarica odplula v Jadransko morje in odšla v sestav N.O.V. pod poveljstvom maršala Tita. Ta poročila naglašajo, da so N.O.V. tako vojne kakor tudi trgovske ladje sedaj nujno potrebne.

TRETJA OBLETNICA SOVJETSKO-NEMŠKE VOJNE

15. decembra 1940 so se v prostorih državnega kanclerja (Hitlerja) zbrali nacistični prvaki: Goering, Keitel, Goebbels, Hess in drugi k odločilni tajni seji. Čez veliko podolgovato mizo je bil pregrnjen zelen prt. Vsi sedeži so bili že zasedeni razen predsedniškega, ki je imel v sredini vtakan kljukasti križ, pod njim pa veliko inicijalko H. Šepetaje so se pogovarjali. Nihče si ni upal prižgati cigarete, ker je vsak vedel, da je Hitler smrtni sovražnik tobaka. S hitrimi koraki je prispel Hitler in se vsedel na predsedniško mesto.

O čem so temni zarotniki govorili na tej seji, bi moralo ostati največja skrivnost za ves zunanji svet. Nemški poročevalski urad je suhoparno povedal, da so se zbrali nemški voditelji, da bi se porazgovorili o aktualnem vojaškem položaju. Poznavalci Hitlerjeve diktature pa so dobro vedeli, da je tudi na tem sestanku govoril Hitler, drugi pa so samo poslušali. Zavezniška tajna služba, ki je imela tudi na tem sestanku odprta ušesa, je zvedela tole:

Kakor je to bilo v teh časih v navadi, je Hitler najprej ponovil vse svoje uspehe v teku enega leta vojne in posebno povdaril, da je sedaj gospodar zahodne Evrope. Napovedoval je, da bo najmanj v prihodnjih šestih mesecih Anglija na kolenih in da Ameriki ne bo drugega preostajalo, kakor da se zabubi na ameriški celine. Nemški narod je pripravljen boriti se proti vsemu svetu, če bo v tej vojni potrebno. Nato je Hitler spustil svojo bombo:

"Boljševiška Rusija je naš smrtni sovražnik. Staljin ve ravno tako dobro kakor mi, da je Evropa premajhna za obe velesili. Evropski mir bo zagotovljen samo z uničenjem Z.S.S.R. Anglija lahko še počaka. Zelo je mogoče, da se nam bo Anglija pridružila tistega dne, ko bomo udarili na Rusijo. Vojna z Rusijo bo izzvala navdušenje po vsem svetu in nas bo pripeljala k našemu končnemu cilju: zavladanju sveta."

Hitlerjevi kimovci so zapustili sejo s precej mešanimi občutki. Izredno pa je bil zadovoljen Rudolf Hess. Končno se bodo uresničile njegove sanje, da bo uničen slovanski kolos na vzhodu z močno podporo britanske mornarice. Šest mesecev kasneje so časniki poročali o Hessovem begu na Škotsko...

SKRIVNOST SE ODKRIVA

Resnici na ljubo je treba povedati, da ni bil Hess tisti človek, ki je izdal skrivnost tajne seje. Pet mesecev potem, ko se je Hess spustil na Škotsko je nemško državno sodišče sodilo Karla Boemerja 17. oktobra 1941. Zdravnik dr. Karl Boemer je bil velik prijatelj Amerike, posebej pa še ameriških dopisnikov v Berlinu. Zaradi dobrega poznavanja ameriških razmer so mu poverili zelo važno mesto v nemškem ministerstvu za propagando. Njegov šef je bil Goebbels, njegov gospodar pa Otto Dietrich. Znano je, da sta bila Goebbels in Dietrich smrtna sovražnika.

L. 1936. je Boemer stalno prepričeval Hitlerja, da se Nemčija pod nobenim pogojem ne sme spuščati v vojno z Združenimi državami. Ali 1. 1941 se je položaj popolnoma spremenil. Boemer ni vedel, da Hitler pripravlja zaroto z Japonsko proti Ameriki. Boemerjeva zvezda je zahajala.

Nekaj dni predno jo je Hess pobrisal, je Rosenberg povabil Boemerja na zelo važno konferenco. Na sestanku je Rosenberg odkril Hitlerjeve načrte in povedal, da ga je firer imenoval za "diktatorja Rusije". Na ta način je Boemer zvedel, kakšno usodo je firer določil takratnemu sovjetskemu prijatelju. Zvečer istega dne je bil Boemer povabljen na recepcijo v bolgarsko poslaništvo in pod vplivom alkohola marsikaj izblebetal:

"O, gospod Boemer, vi veliki možje veste toliko stvari", mu je zašepetal radovednež s sladkim prizvokom. "Ali, pravijo, da že nekaj časa ne veste nič več, kakor ostali smrtniki, glede Z.S.S.R."

"Vse vem", je vzrotil Boemer. "Točno čez dva meseca bo naš dragi Rosenberg poglavar vseh Rusov in Staljin bo mrtev. Rusijo bomo še prej uničili kakor pa smo Francijo. Tem boljševidnikom bomo že pokazali, kdo bo vodil svet. Poglavar Evrope je Hitler in ne Staljin."

Presenečeni nemški uradniki so poskušali zamašiti usta gobezdaču, ta pa je stekel v sredo salona in na ves glas kričal, da je imenovan za državnega podtajnika.

Vsi evropski kabineti so zvedeli za incident. Staljin, ki je bil že prej obveščen, da se v Nemčiji nekaj pripravlja proti njegovi domovini, je svoje priprave samo še podvojil. Rdeča vojska je odkorakala na postojanke...

Drugi dan po incidentu, je Goebbels poskušal rešiti Boemerja. Z vso hitrico je napisal pismo Hitlerju, v katerem mu je sporočil, da je bil Boemer preobložen z delom in je zato napravil neumnost brez zle namere. Hitler je prejel Goebbelsovo pismo istočasno z raportom Gestapa. Strašno se je razjezil in že čez eno uro kasneje so Boemerja prijeli. Dietrich in Goebbels sta se zanj zavzemala in tako se je izmazal z dvema letoma zaporne kazni. Radovedni ameriški časnikar jo je seveda z vso naglico pobral v Švico, ker so mu postala tla v Berlinu prevročna.

VELIKA POTEHAVŠČINA

Hitler in vsi njegovi pomočniki so se na vse mogoče načine trudili, da bi potlačili Boemerjevo zadevo. Hitler je neprestano pošiljal v Moskvo vojaške misije, podpisoval trgovske pogodbe, dobavljal stroje in druge industrijske izdelke. Navidezno se nič ni zanimal za poročila o sabotajah sovjetskih dobav in na vse mogoče načine je gladil vzhodnega medveda. Medtem pa je naročil organizaciji Todt, da vzdolž celotne vzhodne meje zgradi take utrdbe kakršne so bile postavljene na zahodu.

Medtem so Hitlerju prihajala poročila nemške pete kolone v Sovjetski Rusiji, ki so zatrjevala, da bodo sovjetske divizije izginile kot sneg že po prvem nemškem napadu. Nemška tajna služba je poročala, da je sovjetsko vrhovno poveljstvo s čistko 1. 1936 tako oslABLJENO, da ne bo vzdržalo udarca. V šestih tednih, tako so prerokovala poročila nemške vohunske službe, bo Staljin zaprosil za mir, če ga ne bodo množice že pred tem zavrgle. Bolgarski poslanik v Berlinu je Hitlerja zagotavljal, da sovjetska generaliteta komaj čaka, da se Staljina znebi.

Če je imel Hitler še kake dvome glede uspeha nemškega pohoda proti vzhodu, potem so tudi vsi ti dvomi zvođeneli med prvo sovjetsko-finsko vojno. Nemški častniki, ki so na sovjetski strani sledili operacijam nasproti Finski, so Hitlerju zvesto javljali, da so sposobnosti Rdeče vojske tako klaverne, da bi bil napad nemških oklopnih divizij na sovjetsko državo čisto navaden sprehod.

Ko so Rusi zasedli Baltske države je Hitler strogo zapovedal časopisju, da se vzdrži vsake polemike in kritike.

BURKE JE KONEC

Med tem časom je ustvaril Staljin v svoji zemlji tako mogočno vojno industrijo, ki je z lahkoto tekmovala z vsemi ostalimi na svetu. Ameriški dopisnik J. Huss, ki je bil v tem času v Berlinu, pripoveduje v svojih spominih o 21. juniju 1941 tole:

"Ko je bil 1.1938. Lindberg v Sovjetski Rusiji, so mu Rusi pokazali pač to kar je njim bilo prav in všeč. Ko je Staljin zapovedal Rdeči armadi okupacijo desnega brega reke Bug. 1.1939, je sovjetskemu generalštabu naročil, da pošlje na novozasedeno ozemlje samo novince druge vrste. Seveda dopisniki v Berlinu tega nismo vedeli. Uradni berlinski krogi so se takrat zelo trudili, da bi nas prepričali o večnem prijateljstvu Staljina in Hitlerja.

Nekega dne se je pojavila na berlinskih ulicah ogromna kolona nemških tankov. To so bile prave pošasti, ki niso bile v ničemer podobne nemškim tankom, ki so jih uporabljali v Franciji, Belgiji in na Nizozemskem. To sem si posebno zapisal med svoje spomine.

V soboto 21. junija 1941 so nas povabili na neko proslavo v političnem klubu Pavela Schmidta. Ves večer sem imel vtis, da se bo ponoči nekaj zgodilo. Izkušnje zadnjih 18 mesecev so me poučile, da Hitler gotovo zopet pripravlja neko novo presenečenje. Na proslavo so bili povabljeni tudi trije dopisniki sovjetske agencije Tass, ki so me nekam čudno pogledovali. Točno o polnoči so jih povabili v gornje nadstropje. Tu jih je čakala Gestapo. Vedeli so. Obrnil sem se k svojemu prijatelju Emilu Rasche, ki je bil uradnik v nemškem zunanjem ministerstvu in mu povedal, da grem spat. Zašepetal mi je v uho: "Dobro. Telefoniral vam bom, če bo ponoči kaj novega!" Telefon se je oglasil ob 3.20. dne 22. junija 1941. Rasche me je povabil na posebno konferenco, ki je bila sklicana za 6. uro zjutraj. Staljin in Hitler sta burko zaključila. Pričela je vojna..."

HITLER: "POGREŠILI SMO..."

22. junija 1941: je "Wehrmarht" napadla z vso "bliskovitostjo" sovjetsko zemljo. Nemško topništvo je z vsemi svojimi žreli bruhalo ogenj. Mehanizirane divizije nemškega generala Guderiana so se zaletale proti vzhodu in nosile s seboj smrt in razdejavanja. Na tisoče nemških bombnikov se je vsulo na ukrajinsko zemljo, na Krim in baltiške države. Orjaška prusijaška sila se je sprožila ob 4 uri zjutraj.

Ob 5.30 je grof Schulenberg, nemški ambasador v Moskvi potrkal na vrata sovjetskega komisarjata za zunanje zadeve in obvestil Molotova, da je sedaj Sovjetska zveza na vrsti.

Še enkrat se je ponovila prusijaška formula "bliskovitosti." Prve udarne sile nemške vojne mašine-

rije so bile ogromne. Napad je bil izdelan do najmanjših podrobnosti. Prvi udar naj bi Rdečo vojsko pregazil, rezerve pa pognal daleč nazaj, kjer bi jih drobile prusijaške bombe in letalske strojnice Luftwaffe. Niti enega samega trenutka odpočitka in zbiranja se ne sme dovoliti sovražniku, je ukazal Hitler. V nekaj tednih bo Moskva padla in bo vojne konec ne samo na vzhodu, pač pa tudi v drugih predelih sveta. Tako so prerokovali v Berlinu.

Kmalu pa je pričela nemška bliskovitost bolehati. Beseda "bliskovitost" je izginila iz nemških poročil. Namesto zmag so nastajala priporočila nemškim vojakom in tolažbe za domače prebivalstvo. Degenerirani Rusi so postali kar naenkrat najstrašnejši sovražnik tretjega rajha. Rdeča vojska, Rdeče letalstvo in Rdeča mornarica, ki so jih Nemci pred tem uničili, vse to se je borilo še nadalje, še vztrajnejše in še bolj junaško. "Niti pedi več nemškemu zavojevalcu", je ukazal maršal Staljin. In tako se je tudi zgodilo.

"Kaj se dogaja?" so se spraševali zaskrbljeni Nemci, ki so še včeraj rjovelj po ulicah. "Kje so naši tanki, kje naše nepremagljivo letalstvo? Kaj počenja naša peta kolona? Kaj je s sovjetsko šibkostjo? Kaj je s sovjetsko revolucijo proti Staljinu, ki jo je Hitler obljubljal? Kje so nesposobni sovjetski generali in konjeni kje so ostali Angleži in njihova mornarica."

Nekega lepega dne se je Hitler vendarle pokazal s povešeno glavo, pred svojimi mameluki: "Pogrešili smo, nismo vedeli, da so bile sovjetske vojaške priprave nasproti Nemčiji tako ogromne..."

STRAŠNA BILANCA

Sovjetski informativni urad je na dan tretje obletnice vojne sporočil, da so Nemci izgubili v treh letih na vzhodnem bojišču: **7.800.000 vojakov in častnikov**, bodisi ubitih ali ujetih; **70.000 tankov**, **60.000 letal** in nad **90.000 topov**. V istem času so znašale sovjetske izgube 5.300.000 mrtvih, ujetih ali pogrešanih, 49.000 tankov, 40.128 letal in 48.000 topov.

Poročilo pravi dalje: Združeni narodi razpolagajo danes s popolno premočjo tako po količini kakor po kakovosti človeškega materijala in opreme. Edinost med Združenimi narodi je danes večja ko kdajkoli. Zavezniški načrti so izdelani do podrobnosti za popolno uničenje oboroženih sil hitlerjevske Nemčije.

Finska, Madjarska, Bolgarija in Romunija naj bi predstavljale zunanjo obrambo rajha. Ali že se bliža čas, ko se ti narodi pripravljajo, da poženejo nemškega osvajačca s svoje zemlje s pomočjo zavezniškega orožja.

Vojna je stopila v zadnje poglavje, ki bo najhujše, pa tudi odločilno. Zadnji del poti do zmage ne bo lahek.

STALJIN: "NI VEČ DALEČ ČAS..."

Že 23. februarja 1942 je maršal Staljin v svojem dnevnem povelju Rdeči vojski dejal med drugim tudi tole: "Ni več daleč tisti dan, ko bomo udarili na sovražnika in ga zapodili daleč od Ljeningrada, ga pregnali iz mest in naselij Bele Rusije in Ukrajine, iz Litve in Letonske, iz Estonske in Karelije in tudi iz sovjetskega Krima. Ni več daleč čas, ko bo zopet po vsej sovjetski zemlji zaplapolala zmagovita sovjetska zastava..."

RT.HON.HERBERT MORRISON: KAKO BO PO VOJNI?

Kaj mislijo ljudje o povojnem svetu? Opazil sem, da ljudje gledajo, mislijo in govorijo o povojnem svetu na dva načina, ki sta si popolnoma nasprotna.

Prvi pravijo, da bo po vojni nastalo po vsem svetu naravnost čudodelno zboljšanje. Na vprašanje, kdo bo taka zboljšanja pričaral, odgovarjajo, da bodo to nove vlade z novimi zakoni. Glede bodočnosti gotovo nisem črnogled, vendar zelo dvomim, da bi se mogle stvari v mnogem izboljšati samo zato, ker to pričakujejo milijonske množice na svetu. Brez trdega dela, vztrajnega razmišljanja, potrpljenja in samodiscipline se svet ne bo izboljšal. Vojne same po sebi ne ustvarjajo boljših časov, kvečjemu odkrivajo šibkosti in slabosti starih navad, miselnosti in ustanov ter poučujejo narode.

Ali predvsem je potrebno da ljudje sami pridejo do takih spoznanj in tudi prepričanj, ker šele potem se da nekaj storiti. Vsekakor so se narodi naučili, da rešitve problemov niso lahke in da poti za doseg uspehov niso kratke. Z golim kritiziranjem starejših pokolenj, vlad in drugih osebnosti pa ni mogoče ustvarjati boljšega življenja. Predvsem moramo pričeti misliti ne samo o tem, kaj je nam v prid ali izgubo, pač pa se moramo živeti v potrebe drugih narodov, slojev in dežel.

V času vojne se ljudje nesebično medsebojno povežejo. Vsak izmed nas, naj že izhaja iz kakršnega koli sloja je v tej vojni pokazal, da je pripravljen žrtvovati vse za narod in za skupno stvar, ki je večja od naroda in v katero globoko verujemo. Če bomo ohranili te vrline tudi v povojnem času, potem lahko pričakujemo, da se bo po vojni svet izboljšal. Če se pa to ne bo zgodilo, bo ostalo vse pri starem, v kolikor se naš položaj ne bo še poslabšal, zaradi naše sebičnosti, kar se ne bo prvič zgodilo v človeški zgodovini.

Nesebičnost to je prva naša dolžnost, ne smemo pa se udajati upanjem, da bodo po vojni prišla sama nebesa na zemljo samo zato, ker se bo ta ali oni minister poslovil in če bo izginila ta ali neka druga vlada. Z eno besedo v mislih in dejanjih ne smemo biti leni.

Druga pogrešna misel je čakati, da se čimprej povrnejo predvojni časi. Mnogo je ljudi, ki to žele in na to čakajo. Mogoče se podzavestno niti ne zavedate, da si tudi vi sami želite povratka v stare predvojne čase.

Po vojni bo vse, polno ljudi, ki vas bodo trapili s svojo staro miselnostjo, ki jo bodo seveda olepševali z vsemogočimi izmišljotinami. Mnogo bo ljudi, ki bodo besedo svoboda napak razumeli. Govorili bodo, da so se borili za svobodo in da morata zato oblast in disciplina izginiti takoj, ko bo konec vojne. Mnogo bo prerekanj glede zasebnega življenja posameznikov, birokracije in vladnih ukrepov. Mnogi se bodo otresali potrebnega državnega nadzorstva in mnogi bodo odrekli državni oblasti avtoriteto.

Tako gledanje pa je gotovo zelo nespametno. Če želimo imeti tak svet, kakršen je bil pred vojno, potem se to pravi, da se nameravamo vrniti v svet, ki je vojno pripravljal. Tudi po prvi svetovni vojni je bilo tako. Vsi so si želeli povratka v predvojni čas, ljudje se niso prav nič ozirali na spremembe in

nujnosti, ki jih je vojna prinesla s seboj. Odstranili so državni nadzor nad industrijo in trgovino in s tem spravili v nered celotno gospodarsko in socialno življenje, ki je porušilo na milijone ljudi, stotisočem pa odvzelo delo.

Ko bo vojna končana ne bo tudi s tem že konec nenormalnih časov. Ko bo vojne konec, bodo privreli na dan problemi, ki ne bodo čisto nič lažji od problemov vojnega časa. Nekateri problemi bodo res izginili, zato pa bodo na njihovo mesto prišli drugi. Mogoče bo trajalo še nekaj let po vojni veliko pomanjkanje.

Po vojni bo primanjkovalo vsega: hrane, oblačil, sirovin itd. Mnogo preveč pa bo pušk, tankov in letal. Vsaka dežela bo potrebna pomoči, nekatere več, druge manj. Vsakdo bo želel, da se čim prej okrepi in tudi odpočije.

Industrija bo izdelovala čisto druge predmete, kakor pa jih je dobavljala v teku vojne. Vlade bodo hotele — vsaj tako upamo — popraviti vse, kar je vojna poškodovala: bolnišnice, šole, cerkve itd. Če bi se dalo samo z denarjem vse to popraviti, bi bila stvar zelo enostavna. Po vojni bo polno denarja. Saj smo štedili z vojnimi posojili ves čas vojne, tako bodo mislili ljudje. Res bo na eni strani veliko pomanjkanje, na drugi strani pa obilo denarja.

Kaj mislite, kaj bi se zgodilo, če bi naenkrat vsi mobiliziranci prišli domov. Blaga bi zmanjkalo, ljudje bi se med seboj kregali in prepirali. Cene bi se strahovito povišale... Bogati ljudje bi si lahko pomagali, reveži pa bi umirali. Industrija bi ostala brez delovnih sil, namesto da bi obratovala s polno paro, da bi čim več blaga izvozili in na ta način plačevali stvari, ki jih moramo uvažati.

Po vojni ne smejo prenehati tisti vojni ukrepi, ki so bili za vojno neobhodno potrebni. V času vojne je vlada n.pr. ukazala: "Letala so važnejša od vseh drugih stvari!" V prvem letu miru pa bo dejala: "Izvoz je najvažnejša stvar, važnejši od kakršne koli vrste blaga, ki bi ga potrebovali doma!" Vlada bo morala skrbeti tudi za to, da se bodo najprej izdelale najnujnejše stvari, potem šele ostalo. Nadzor nad cenami, delitev potrebščin po izkaznicah, vse to bo še ostalo nekaj časa po vojni, ker samo na ta način bomo lahko obdržali proizvodnjo pri maksimalni zmogljivosti.

Koliko časa po vojni bodo take razmere še potrebne, tega danes še nihče uganiti ne more. Kdor misli, da se bodo razmere po vojni hitro uredile, ta se zelo moti.

Kakšna bo politična situacija v posameznih državah po vojni ni mogoče povedati v naprej. Gotovo pa je, da bo veliko dela, veliko uvidevnosti in veliko potrpljenja treba političnim ljudem, najmanj toliko kakor v času vojne, če ne še več. Napake, ki bi jih politični ljudje zagrešili po vojni ne bodo nič manjše kakor so bile pogreške, ki so jih storili odgovorni politični ljudje med vojno.

Že prej sem dejal, da je mnogo prezgodaj misliti, kaj bo po vojni. Vem samo eno, da moramo tudi za ta čas, ki prihaja, misliti stvarno in se ne smemo udajati utvaram, da bodo naše lepe želje za boljšo prihodnost ostvarjene z golimi podpisi na mirovnih pogodbah.

BASIC SLOVENE

(ZA SPREMEMBO)

By Kenneth Matthews

When I was a small boy, Slovene was not taught in English schools. My teachers never warned me that one day I should have to conduct diplomatic conversations in Slovene, once with the French Delegate-General in the Lebanon and once with the Soviet Councillor of Legation in Egypt. Now that Slovene has become an international language, I thought I might perform a service for other foreigners whose education in youth had been neglected by writing down the **indispensable minimum** of words for making oneself understood in Slovene in all possible circumstances. The list follows.

Essential words

še }
že }
These words must be liberally sprinkled over all conversation. If a sentence does not contain at least one of them, there is something wrong with it.

pa }
sicer }
itak }
pač }
More or less the same applies to these words also. Nobody knows what they mean. They should be used in conversation like pepper on food, just to give the right flavour.

saj }
torej }
vendar }
Always begin a sentence with one or other of these words. Also, use them when you get stuck. Just utter them and then take time to think. They are indispensable.

Nouns

bratje A useful word meaning "Slovenes". Indispensable if you want to make political speeches.

domovina The place where the "bratje" come from.

odbor Two or more "bratje" talking politics.

življenje }
kruh }
srce }
duša }
The chief possessions of the Slovenes, according to their own account. Having grasped the meaning of these words, you may discuss all Slovene politics, history and literature.

kultura Also a possession of the Slovenes, which enables them to enjoy the other four. The word is not really Slovene, but as it can hardly be avoided, the Englishman should try to overcome his natural distaste and think of Shakespeare or something.

Trst A materialistic conception, one of the few which the Slovenes have. As no Englishman can believe in the existence of a thing which has no vowel in its name, it would be better to spell this word "Terst", as Prešeren did.

prireditve That which is organised by an "odbor".

cviček Good with "kruh". Otherwise indefinable.

osel A good word for describing those whom one dislikes. Mostly found in the phrase "On je sploh osel".

slon Useful for referring to other animals. If you use the word for the wrong animal, somebody is sure to correct you.

Verbs

utegniti Used in the negative, when declining invitations to "prireditve".

kregati se A common word. What people do during discussions on Slovene politics or grammar.

poljubiti A useful word. Almost unpronounceable for an Englishman, but worth persevering with.

Adjectives

čudovito }
peklensko }
Practically everything in the world may be described by one or other of these two words.

najlepša Used with "hvala". It may be extended to describe "slovenska dekleta", though the more advanced student may prefer the alternative **najzapeljivejša**.

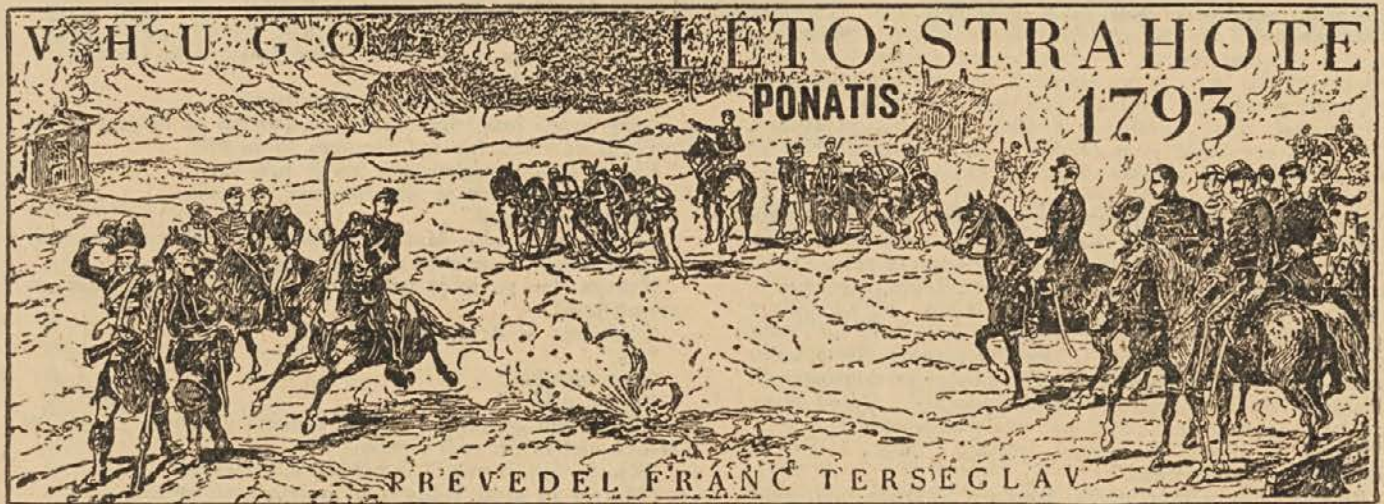
rdeči For "nagelji" (for the dekleta).

Prepositions

k }
v }
z }
These are obviously impossible to an English eye, and the less said about them, the better.

Other words

železniško-križišče That which is attacked by the Narodna Osobodilna Vojska. Anybody who can pronounce "železniško križišče" should abandon Basic Slovene and learn the whole language. He has a special gift for it.

TRETJI DEL — VANDEJA

DRUGA KNJIGA — TRIJE OTROCI

DVE NASPROTNI STRANI RESNICE

Divja borba v Vandeeji je trajala dalje, toda Vandeeja je izgubljala. Po zaslugi mladega poveljnika, ki je bil pri Dolu pobil šesttisoč hrabrih kmetov s svojimi hrabrimi tisočpetsto republikanci, je bila predvsem v okrožju Ille-et-Vilaine če ne popolnoma pogašena, pa vsaj potlačena. Prvi srečni zmagi so sledile druge.

Toda nastal je nov dvoboj.

V tem delu Vandeeje je bila na vrhu republika, toda katera? Ko je bila zmaga čedalje bolj očitna, se je pokazala republika v dveh oblikah: republika terorja in republika milosti. Prva je hotela zmagati po strogosti, druga po odpuščanju. Dva vplivna in ugledna moža, vojaški poveljnik in civilni komisar, sta bila zastopnika teh dveh različnih stremeljenj, kdo od njiju bo zmagal?

Eden, civilni komisar, je imel strahovito oporo: grozeče geslo pariške komune "Nikomur pardona" — odredbo konventa, ki je določil smrtno kazen za vsakega, "ki bi ujetega vodjo vstaje osvobodil ali pustil uteči" — polnomočje odbora za javno blaginjo in izrecno povelje, da se mora komendant brezpogojno pokoriti njemu s podpis: Robespierre, Danton, Marat, Drugi, vojščak, je imel na svoji strani le eno moč, plemenito usmiljenje; samo roko, ki je pokorila sovražnike, in srce, ki jih je pomiloščevalo. Mislil je, da ima zmagovalec pravico premagancem prizanesti.

To je bil skrit, toda globok razpor med tema dvema možema. Povsod po gozdovih so govorili o njima in s tem večjo skrbjo je ljudstvo obračalo svoje oči nanju, cim bolj sta kljub temu razporu bila med seboj čim tesnejše zvezana. Nikoli ni višja in globlja ljubezen združevala dveh src; strogi je bil rešil življenje blagemu, nosil je kot dokaz tega še zdaj brazgotino na licu. Ta dva moža sta vtelesovala eden življenje, drugi smrt; eden je bil počelo strahote, drugi počelo miru, in oba sta se ljubila. Predstavljajte si, da se ljubita ljudomili Orest in kruta Atena, blagi Ariman in neusmiljeni Ormus. Zdaj si pa še predočimo, da je bil oni, ki so ga imenovali "krutega", največji prijatelj človečanstva: obvezoval je ranjence, stregel bolnikom in cele dni in noči preždeval v lazareti in bolnišnicah. Če je videl bose otročiče, je jokal; nič ni ohranil zase, vse je razdajal revežem in trpečim. V bojnem metezu se je izpostavljaval vsaki nevarnosti, da navdušuje vojake republike, ni pa nikoli streljal ali potegnil meča. Pravili so, da je bil preje duhovnik.

Med obema možema — Gauvainom in Cimourdainom — je bilo prijateljstvo, toda med principoma, ki sta jih zastopala, je bilo sovraštvo. To je bilo notranje nesoglasje, ki je enkrat moralo izbruhniti. Nekega jutra je prišlo do odkritega razpora.

Cimourdain je dejal Gauvainu:

"Kako stoji naša stvar?"

"To veste prav tako dobro ko jaz," je odgovoril Gauvain.

"Razpršil sem Lantenacova krdela. Le še malo mož ima in je potisnjen v gozd Fougères. V osmih dneh bo obkoljen."

"In v štirinajstih dneh?"

"Ga bomo ujeli."

"In kaj potem?"

"Brali ste moj lepak."

"Da. Torej?"

"Bo ustreljen."

"Že zopet ta milost. Treba ga bo giljotinirati."

"Jaz sem za to, da umre kot vojak."

"Jaz pa za to, da umre kot sovražnik republike." In je pogledal Gauvainu v oči. "Zakaj si osvobodil nune samostana svetega Marka?" — "Ne bojujem se zoper ženske." — "Te ženske sovražijo ljudstvo. Če ženska sovraži, je hujša od deset moških. Zakaj si se branil postaviti tisto družbo fanatičnih starih duhovnov, ki smo jih bili ujeli v Louvigné-u, pred revolucijsko sodišče?" — "Ne vojskujem se zoper starce." — "Star duhoven je hujši od mladega. Upor je tem nevarnejši, če ga pridigujejo beli lasje. Nobenega napačnega usmiljenja, Gauvain! Morilci kralja so osvobodili republiko. Obrni svoj pogled na ječo v Templu." — "Tempel! Jaz bi prestolonaslednika osvobodil. Ne vojskujem se z otroci."

Cimourdain se je zresnil; njegovo čelo se je zmračilo.

"Gauvain, vedi, tudi proti ženskam se je treba vojskovati, če se pišejo Marija Antonijeta; tudi starca je treba prijeti, če se piše Pij VI.; tudi otroka ne smeš spustiti, če se piše Ludovik Capet."

"Dragi učitelj, jaz nisem politik."

"Glej, da ne boš oškodoval republike. Ko je pri Cosséju vstaš Jean Treton bil že izgubljen in se je sam s sabljo v roki vrgel na ves naš odred, si zaklal: Odprite vrste! Spustite ga skozi! Čemu to?"

Ker vojak ne pobija sovražnika, ki leži že na tleh."

"Napačno, prijatelj moj, v tem slučaju. Jen Treton in Jožef Bézier sta četaška poglavarja; enemu pravijo "muštafar", drugemu "srebrna noga". Ko si tema dvema možema rešil življenje, si republiko ohranil dva sovražnika."

"Hotel sem ji pridobiti dva prijatelja."

Zakaj po zmagi pri Landean nisi dal tristo ujetnikov ustreliti?"

"Bonchamp je bil pomilostil republikanske ujetnike in jaz nisem hotel da bi očitali republiki, da ne pomilošča rojalističnih ujetnikov."

"Torej boš Lantenaca pomilostil, ko ga ujameš?"

"Ne."

"Zakaj ne? Saj si pomilostil tristo kmetov."

"Kmetje so neveščni in neumni; Lantenac pa ve, kaj dela."

"Toda Lantenac je iz tvojega rodu."

"Moja rodovina je Francija."

"Lantenac je starec."

"Lantenac je tujinec. Lantenac nima starosti. Lantenac vabi v deželo Angleže. Lantenac je invazija. Lantenac je sovražnik domovine. Boj med njim in menoj se more končati le, če umrem jaz ali on."

"Gauvain, spomni se na te besede."

"Kar sem rekel, sem rekel."

Oba sta umolknila in se pogledala. Nato je Gauvain zopet začel.

"Leto 1893. bo krvavo v zgodovini."

"Pazi!" je glasno vzkliknil Cimourdain. So strašne dolžnosti na svetu! Ne obsojaj, kar nima nobene krivde. Ali je

boleznih kriv zdravnik? Res, nekaj strahovitega je to leto, ki je brezobzirno. To pa zato, ker je veliko leto revolucije. Leto, v katerem živimo, je vtelešena revolucija. Revolucija ima sovražnika in ta je preteklost. S tem sovražnikom se ne sme imeti usmiljenja. Zdravnik ima tudi sovražnika, strupeno ulje, in tudi nima usmiljenja z njim. Operacija je strašna stvar, toda revolucija jo je izvršila s sigurno roko. Kar se tiče zdravega mesa, vprašaj zdravnika, kaj on misli. Ne moreš izrezati uljesa, da ne bi steklo tudi kaj zdrave krvi. Te strašne nujnosti so neobhoden pogoj uspeha. Zdravnik se zdi vsem ko šintar, in vendar odstrani smrtno nevarnost. Prav tako revolucija: seka in reže, toda ozdravi in reši. In ti zahtevaš še milosti za trup! Ona te ne posluša, zagrabila je preteklost za vrat in jo bo zadušila. Globoko bo zarezala v meso človeštva, do bodo tekli potoki krvi, toda iz nje bosta vzklikala svoboda in bratstvo. Ti trpiš? Razumem. Toda, kako dolgo? Dokler operacija traja. Potem si boste vsi dobrosrčneži oddahnili. Revolucija reže s človeka gnilo ulje. Odtod krvotlitje, ki se imenuje leto tisoč osemsto triindevetdeset."

"Kirurg je miren," je odvrnil Gauvain, "ljudje, ki jih pa jaz vidim, so polni strasti."

"Revolucija potrebuje divjih delavcev. Tresočo roko sune stran, zaupa samo neizprosni. Danton je grozen, Robespierre neomajen, Saint-Just trdovraten, Marat nepomirljiv. Svarim te, Gauvain! Ti možje so potrebni. Odvagajo cele armade. Oni so strah Evrope."

"In mogoče tudi bodočih rodov," je dejal Gauvain. Nekoliko je prenehal, potem pa nadaljeval:

"Sicer se pa motite, dragi učitelj, jaz nikogar ne obtožujem. Prav gledano, ni v revoluciji nihče odgovoren. Nihče ni nedolžen, nihče ni kriv. Ludovik XVI. je koštrun, ki je zašel med leve. Hoče bežati, hoče se rešiti, se brani; grizel bi, če bi le mogel. Toda nihče ne more biti lev, če se ni kot lev rodil. Njegova slabost se smatra za zločin. Razjarjeni koštrun pokaže zobe. Izdajalec! zarjovejo levi in ga raztrgajo. Potem pa se začno klati med seboj."

"Ta koštrun je bil grda zverina."

"Kaj pa so levi?"

Cimourdain je ponosno dvignil glavo in odvrnil:

"Levi, to so vest. Levi so ideje. Levi so principi."

"Razširjajo strah in grozo."

"Nekega dne bodo veličastni sadovi revolucije po celi zemeljski obli opravičevali, kar imenuješ teror."

"Bojim se, da teror ne bi pomenil stalnega madeža na revoluciji. Svoboda, enakost, bratstvo, to so dogme miru in sprave. Čemu tedaj strahota? Kaj hočemo? Pridobiti narode za svetovno republiko pravice in mirnega napredka splošne civilizacije. Kako naj jih pa pridobimo, če razširjamo strah? Kakor tičev ne vabimo s strašili, tako tudi ne smemo narodov pridobivati s terorjem. Ne sme se delati zlo, da se doseže dobro. Ne strmoglavljajo se prestoli zato, da se postavi na njihovo mesto šafot. Zbijmo krone, toda ne režimo glav! Revolucija je sloga, ne pa strah! Človečanskim idejam ne služijo neusmiljeni ljudje. Amnestija je zame najlepša beseda človeškega jezika. Nočem prelivati krvi, ne da bi riskiral svojo lastno. Sicer pa se znam samo bojevati, ker sem vojskav. Če ne moremo odpuščati, potem ni vredno zmagovati. Bojimo v borbi sovražniki svojim sovražnikom, po borbi pa njihovi bratje."

"Varuj se!" je ponovil Cimourdain v tretjič. "Gauvain, ti si mi več kot sin, pazi!"

In je dodal:

"V takih časih kot je sedanj, more dobrota postati velicizdaja."

Ta pogovor se je zdel kakor pogovor med vojaško sabljo in krvniško sekuro.

MATI IŠČE SVOJE OTROKE

Medtem je mati iskala svoje otroke. Dan in noč je brzela dalje, beračila, jedla travo in spala na golih tleh pod milim nebom, časih v gošči, ki jo je varovala najhujšega, časih izpostavljena nalivu in vetru. Šla je od sela do sela, od dvora do dvora, od kolibe do kolibe in spraševala po svojih otrocih. Nekateri so jo sprejeli pod streho, drugi so jo spodili v gozd. Ni poznala teh krajev razen Siscognarda v občini Azé. Hodila je v krogu in napravila večkrat isto pot dvakrat. Sledila je zdaj tlakovani cesti, zdaj kolovozu ali stezam v gozdu. Najprej je hodila v čevlji, potem bosa, na koncu pa s krvavečima nogama. Romala je skozi ogenj, se ni ozirala na prasketanje pušk in grmenje topov, šla je venomer dalje, ne da bi kaj slišala ali videla ali se umikala; iskala je le svoje otroke. Vse je bilo razburkano; ni bilo več ne žandarjev, ne vaških načelnikov, sploh nobenih oblasti. Morala se je držati kmetov, ki jih je srečevala na cesti. Te je spraševala.

"Ali ste videli kje tri male otroke?"

Ljudje so pogledali.

"Dva fanta sta in en deklič: René-Jean, Alain, Georgeta. Ali jih niste videli?"

Ko ji nihče ni odgovoril, je nadaljevala:

"Najstarejši ima štiri leta in pol, punčka pa dvajset mesecev. Ali ne veste, kje so? Ugrabili so mi jih."

Ljudje so se spogledovali. To je bilo vse.

Ko je zapazila, da je niso razumeli, je rekla:

"So namreč moji."

Ljudje so šli dalje. Mati je obstala in ni rekla ničesar več. Razpraskavala si je prsa z nohti.

Nekega dne pa jo je nek kmet poslušal. Dobri mož je premišljeval.

"Počakaj," je dejal, "trije malčki?"

"Da."

"Dva fantiča?"

"In en deklič."

"Slišal sem govoriti o nekem velikem gospodu, ki je tri otroke ujel in jih vodi s seboj."

"Kje je tisti človek?" je zakričala, "Kje so?"

"Morate iti proti Tourgue-i," je odgovoril kmetič.

Ali jih bom tam našla?"

"Mogoče."

"Kako pravite?"

"V Tourgue-i."

"Kaj je to?"

"Nisem bil nikoli tam. Bo pač selo ali grad."

"Blizu od tukaj?"

"Nak. Je daleč."

"Kako priti tja?"

"Zdaj ste v Vantortes," je rekel kmet, "pustite Ernée na levi in Coxelles na desni, potem pridete skozi Lorchamp in jo uberete čez Leroux." In kmet je vzdignil roko ter pokazal proti zapadu. "Zmeraj naravnost v ti smeri, kjer zahaja solnce." Kmet še ni dobro končal, ko je žena že odbrzela dalje. "Pazite," je klical za njo kmet, "tam je bitka." Ni se obrnila in hitela dalje.

(Dalje prihodnjič)

Mojemu narodu

(Josip Stritar)

Naródi boje bijejo krvave,
oblastno z mečem zemljo si delijo;
naródom z jeklom pišejo postave,
ki v sužnih sponah žalostno medlijo;
krvavi labor si vijo krog glave,
pridobljen z jokom vdov in s podrtijo;
brat z bratovo krvjo si piše dela,
da slava njih na veke bi živela!

Po svetu koder se oko ozira,
razsaja maščevanje, srd, krivica;
mogočni brata slabjega zatira,
trpi človeštva večja polovica.
Sovraštva svet je poln in poln prepira,
v temó zavita sveta je resnica:
kdo v bran se stavil bode sili jezni,
kdo luč prinesel bratovske ljubezni?

Ti rod moj, mili rod, ti hudobije,
sovraštva razdejal boš carstvo kletu.
Komu pač v prsih blažje srce bije,
komu za bratov srečo bolj je vneto?
Ti boš pomiril smrtne razprtije,
prinesel ljudstvom bratoljubje sveto;
tvoj bode venec zmage res krvave:
Naprej moj rod — "Naprej zastava Slave!"

KRAJEVNI IMENIK PRIMORSKE

SLOVENSKO-LAŠKI DEL

GORIŠKO OKROŽJE

- Ajba** = Aiba; p.Ročinj
Ajdovščina = Aidussina; p.
Ajševica = Aisevizza; p.
Anhovo = Anicova Corada; p.Plave
Avče = Auzza; p.
Bača = Baccia; p.Podbrdo
Bača = Baccia di Modrea; p.Sv.Lucija
Bajšnice = Bansizza
Bate = Battaglia della Bansizza; p.Grgar
Batuje = Battuglia; p.Črniče
Biljana = Bigliana; p.Dobrovo
Bilje = Biglia; p.Miren
Bodrež = Bodres; p.Kanal
Borjana = Boreana; p.Kobarid
Bovec = Plezzo; p.
Breginj = Bergogna; p.
Brestovica = Brestovizza in Valle; p.Tržič
Brezovk = Bresovico; p.Dolenje
Brje = Borianano; p.Komen
Budanje = Budagne; p.Vipava
Bukovica = Boccavizza; p.Volčjadraga
Bukovo = Pieve Buccova; p.Grahovo
Cerkno = Circhina; p.
Cerovo dol. = Ceró di sotto; p.Števerjan
Cerovo gor. = Ceró di sopra; p.Števerjan
Col = Zolla; p.
Coljava = Zolliava; p.Komen
Čadrg = Ciadra; p.Tolmin
Čekovnik = Ceconico; p.Idrija
Čepovan = Chiapovano; p.
Čezsoča = Oltresonzia; p.Bovec
Čiginj = Cighino; p.Volče
Črniče = Cernizza Goriziana; p.
Črni vrh = Montenero d'Idria; p.
Deskle = Descla; p.Plave
Doblar = Doblari; p.Ročinj
Dobravlje = Dobraule di Santa Croce; p.Sv. Križ
Dobrovo = Castel Dobra; p.
Dole = Dole; p.Idrija
Dolenje = Dolegna di Vipacco; p.Ajdovščina
Dolga poljana = Campolongo di Vipacco; p.Vipava
Dolje = Dollia; p.Tolmin
Dornberg = Montespino; p.
Drežnica = Dresenza; p.
Duplje = Duple San Tommaso; p.Vipava
Dvor = Dor di Plezzo; p.Bovec
Erzelj = Ersel in Monte; p.Vipava
Fojana = Fleana; p.Dobrovo
Gaberje = Gabria; p.Štanjel
Gabrije = Gabria al Vipacco; p.Miren
Gabrije = Gabria di Tolmino; p.Tolmin
Gabrovica = Gabrovizza; p.Komen
Goče = Gozze; p.Vipava
Godovič = Godovici; p.
Gojače = Goiaci; p.Črniče
Golobrdo = Collobrida; p.Dolenje
Gorenja vas = Goregna di Canale; p.Kanal
Gorjansko = Goriano; p.Komen
Gozd = Bosco; p.Col
Gradišče = Gradiscutta; p.Prvačina
Gradišče = Gradischie di Vipacco; p.Vipava
Grahovo = Gracova Seravalle; p.
Grgar = Gargaro; p.
Hruševica = Crussevizza di San Daniele; p.Štanjel
Huda južna = Villa Iussina; p.
Hudi log = Boscomalo; p.Tržič
Idersko = Idresca d'Isonzo; p.Kobarid
Idersček = Idresca di Dole; p.Idrija
Idrija = Idria; p.
Idrija = Idria della Baccia; p.Sv.Lucija
Idrijska Bela = Bella d'Idria; p.Črni vrh
Idrijski Log = Loga d'Idria; p.Črni vrh
Ivanji grad = Casteljovanni; p.Komen
Jelični vrh = Ieliccini Val Zala; p.Idrija
Jezerca = Geserza; p.Dreženca
Kal = Cal di Canale; p.Avče
Kal = Cal di Plezzo; p.Bovec
Kal = Cal di Gracova; p.Hudajužna
Kamnje = Camigna; p.Črniče
Kanal = Canale d'Isonzo; p.
Kanomlja = Canonla; p.Idrija
Klanec = Clanzi in Valle; p.Komen
Kneža = Chiesa San Giorgio; p.Podmelec
Kobarid = Caporetto; p.
Kobdilj = Cobidil San Gregorio; p.Šanjel
Kobjeglava = Cobbia; p.Štanjel
Kojsko = Quisca; p.
Komen = Comeno; p.
Koritnica = Coritenza di Plezzo; p.Bovec
Kostanjevica = Castagnavizza del Carso; p.Komen
Kovk = Cucco; p.Ajdovščina
Kozana = Cosana del Collio; p.Kojsko
Kozarno = Cosarna Santo Spirito; p.Dobrovo
Kozaršče = Cosarsa; p.Volče
Kožbana = Cosbana nel Collio; p.Dolenje
Krasno = Crasena Furlana; p.Kojsko
Kred = Creda; p.Robič
Križna gora = Montecroce di Tarnova; p.Col
Krn = Montenero di Caporetto; p.Kobarid
Krnice = Carnizza d'Idria; p.Idrija
Kronberg = Moncorona; p.Solkana
Kuk = Cucco di Gracova; p.Podbrdo
Labinje = Labigna; p.Cerkno
Ladra = Ladra; p.Kobarid
Lazna = Lasna Valfredda; p.Čepovan
Ledine = Ledine; p.Idrija
Levpa = Pieve di Leupa; p.Avče
Libušnje = Libussina; p.Kobarid
Lipa = Lippa di Comeno; p.Komen
Lipalja ves = Laglesie San Leopoldo; p.Pontafel
Livek = Luico; p.
Logaršče = Logarsca; p.Podmelec
Logje = Longo; p.Breginj
Log = Bretto; p.
Lokavec = Locavizza di Aidussina; p.
Lokovec = Locavizza di Canale; p.Čepovan
Lokve = Crocera Loqua; p.Čepovan
Lokvica = Loquizza Seghetti; p.Miren
Lome = Lome in Monte; p.Črni vrh
Lom kanalski = Lom di Canale; p.Sv.Lucija

- Lom tolminski** = Lom di Tolmino; p.Sv.Lucija
Lože = Lose; p.Vipava
Lozice = Losizze di Zuanutti; p.Št.Vid pri Vipavi
Lubinj = Lubino; p.Tolmin
Lukovec = Locavizza di San Daniele; p.Štanjel
Mahnice = Machinici Compàretti; p.Št.Vid pri Vipavi
Malo polje = Pogle piccolo; p.Col
Manče = Mance; p.Vipava
Medana = Medana; p.Dobrovo
Medvedje brdo = Montorso; p.Godovič
Miren = Merna; p.
Modreja = Modrea; p.Sv.Lucija
Modrejce = Modreuzza; p.Sv.Lucija
Morsko = Villa Morsca; p.Kanal
Neblo = Nebola; p.Dolenja
Nemški Rut = Rutte di Gracova; p.Grahovo
Novaki = Novacchi; p.Cerkno
Nova vas = Novavilla; p.Miren
Novelo = Novello; p.Komen
Nozno = Nosenà; p.Dolenje
Obloke = Oblocca; p.Hudajužna
Opatje selo = Opacchiasella; Miren
Orehek = Orecca di Circhina; p.Cerkno
Orehovlje = Raccogliano; p.Miren
Orešje = Oressia; p.Col
Osek = Ossecca; p.Šempas
Otalež = Ottales; p.Cerkno
Otlica = Ottelza; p.Ajdovščina
Ozeljan = Ossegliano; p.Šempas
Peč = Peci; p.Miren
Pecine = Pecine; p.Slap ob Idriji
Petrovo brdo = Colle Pietro; p.Podbrdo
Pevma = Piuma; p.
Planina = Planina; p.Vipava
Planina = Planina di Circhina; p.Cerkno
Plave = Plava; p.
Plešivo = Plessiva di Medana; p.Dobrovo
Pliskovica = Pliscovizza della Madonna, p.Komen
Plužne = Plusina; p.Bovec
Podbrdo = Piedicolle; p.
Podgora = Piedimonte del Calvario; p.
Podkraj = Podicrai del Piro; p.Col
Podmelec = Piedimelze; p.
Podraga = Podraga; p.Št.Vid. pri Vipavi
Podsabotin = Poggio S.Valentino; p.Pevma
Poljubinj = Polubino; p.Tolmin
Ponikve = Paniqua; p.Slap ob Idriji
Prapretno = Prapeno; p.Tolmin
Prapretno brdo = Prapeno del Monte; p.Slap ob Idriji
Predel = Predil; p.Log
Prvačina = Pervacina; p.
Reka = Recca San Giovanni; p.Cerkno
Renče = Ranziano; p.
Rihemberg = Rifembergo; p.
Ročinj = Ronzina; p.
Rupa = Ruppa di Merna; p.Miren
Sedlo = Sedula; p.Breginj
Sela = Sella delle Trincee; p.Tržič
Selo = Sella del Bivio; p.Črniče
Selo = Sella di Volzana; p.Volče
Senik = Senico; p.Dolenje
Skrilje = Scrilla; p.Sv.Križ
Slap = Slappe Zorzi; p.Vipava
Slap = Slappe d'Idria; p.
Soča = Sonzia; p.
Solkán = Salcano; p.
Sovodnje = Savogna d'Isonzo; p.Miren
Spodnja Idrija = Idria di sotto; p.Idrija
Srpenica = Serpenizza; p.
Staroselo = Sella di Caporetto; p.Kobarid
Sužid = Susida; p.Kobarid
Sveta Lucija = Santa Lucia di Tolmino; p.
Sveti Križ = Santa Croce di Aidussina; p.
Sveto = Sutta; p.Komen
Svino = Villa Svina; p.Kobarid
Šebrelje = Sebreglie; p.Slap ob Idriji
Šempas = Sambasso; p.
Šent Peter = San Pietro di Gorizia; p.
Šent Tomaž = San Tommaso di Scrilla; p.Sv.Križ
Šent Vid = San Vito di Vipacco; p.
Šentviška gora = Monte Sanvito; p.Slap ob Idriji
Šibelji = Sibeglia; p.Komen
Škrbina = Scherbina; p.Komen
Šmarje = Samaria; p.Štanjel
Šmartno = San Martino; p.Kojsko
Štandrež = Sant'Andrea di Gorizia; p.
Štanjel = San Daniele del Carso; p.
Števerjan = San Floriano del Collio; p.
Šturje = Sturie delle Fusine; p.Ajdovščina
Temnica = Temenizza; p.Komen
Tolmin = Tolmino; p.
Tomazevica = Tomasovizza; p.Komen
Trenta = Trenta d'Isonzo; p.Soča
Tribuša = Tribussa; p.Slap ob Idriji
Trnovo = Tarnova della Selva; p.
Trnovo = Ternova d'Isonzo; p.Kobarid
Trtnik = Tertenico; p.Podbrdo
Ukanje = Ucagna dei Marchi; p.Kanal
Ukve = Ugovizza; p.
Ustje = Ustie; p.Ajdovščina
Vedrijan = Vedrignano; p.Kojsko
Velike žablje = Sable grande; p.Sv.Križ
Veliki Dol = Dol grande; p.Komen
Vipava = Vipacco; p.
Vipolže = Vipolzano; p.Kozana
Višnjevnik = Visnovico; p.Kojsko
Vitovlje = Vittuglia; p.Šempas
Voglarji = Carbonari; p.Trnovo pri Gorici
Vogrsko = Ville Montevicchio; p.Volčjadraga
Vojsko = Voschia; p.Idria
Vojščica = Voissizza di Comeno; p.Komen
Volče = Volzana; p.
Vrabče = Monte Urabice; p.Št.Vid pri Vipavi
Vrhovlje = Vercoglia di Quisca; p.Kojsko
Vrhovlje = Vercoglia di Cosbana; p.Dolenje
Vrhopolje = Verpogliano; p.Vipava
Vrsno = Ursina; p.Kobarid
Vrtojba = Vertoiba in Campisanti; p.Št.Peter pri Gorici
Vrtovin = Vertovino; p.Črniče
Vučja ves = Valbruna; p.Ukve
Zadlaz = Villa Grotta di Dante; p.Tolmin
Zakriž = Sacris; p.Cerkno
Žabče = Sabbice; p. Tolmin
Znojile = Monte Snoile; p.Hudajužna
Zabče = Sabbice; p. Tolmin
Žabnice = Camporosso in Valcanale; p.
Žaga = Saga; p.Srpenica
Žapuže = Sapuse; p.Ajdovščina
Žirovnica = Serovenza; p.Idrija

Izpod latnika

POLJSKE ZADEVE NA DNEVNEM REDU

V trenutku, ko so zavezniške oborožene sile vdrle v Normandijo je bil poljski predsednik vlade, Stanislaw Mikolajczik v Washingtonu na obisku pri predsedniku Rooseveltu. To je gotovo dokaz, da so vprašanja Poljske zopet na dnevnem redu. Sedaj, ko se bliža končni obračun s prusijaškimi razbojniki, je pač že skrajni čas, da se emigrantske vlade v tujini sporazumejo v vseh vprašanjih, ki zadevajo bodočnost njihovih narodov, ker se bodo drugače vsa ta vprašanja reševala brez njih in mogoče celo proti njihovim načrtom. To prav posebno velja za Poljsko, kar smo že ponovno ugotavljali v našem listu.

V resnici so se razmere v sovjetsko-poljskih odnosih v zadnjem času precej izboljšale. Negodovanja Sovjetske zveze nasproti londonski poljski vladi so vsekakor manjša kakor pa so bila pred šestimi meseci. To posebno zaradi sodelovanja poljskih bojevnikov z Rdečo armado. Sodelovanje poljskih divizij v Italiji je tudi sovjetska vlada ocenila pozitivno. Amerika bo poljsko vlado podpirala z vsemi močmi že zato, ker je v Ameriki okrog 5 milijonov Poljakov, ki bodo imeli veliko besedo pri prihodnjih predsedniških volitvah.

Uradna poljska informativna agentura naglaša, da je predsednik poljske vlade znatno spremenil mišljenja poljskih uradnih krogov glede ureditve razmejitve med Poljsko in Sovjetsko zvezo in da je prežet iskrenih želja, da bi prišlo čimprej do popolnega sporazuma. Na drugi strani smatrajo v Washingtonu, da ni umestno, da se ameriška vlada vmešava v poljsko-sovjetski razmejitveni spor, pač pa da se bo ameriška diplomacija omejila zgolj na posredovanje za vpostavitve direktnih sovjetsko-poljskih pogajanj.

Ta pot je gotovo najkrajša in tudi najbolj enostavna. Sovjetska zveza je že večkrat izrazila svoje želje glede ureditve Poljske. Mislimo, da so Poljaki grešili, da se teh želja niso takoj oprijeli. Eno bi pač morali tudi Poljaki vpoštevati: Čim kasneje bo prišlo do sporazuma tem težji bo račun. Finska je pokazala dovolj zgovorno, kam vodijo trmoglavosti, na tem vzgledu bi se Poljaki lahko nekaj naučili. Posebno pa ne bi smeli pozabljati, da ima Sovjetska zveza v rokah platno in škarje.

ZARADI PREOBREMENJENOSTI uredništva z drugim nujnejšim delom, izide prihodnja številka "Bazovice" dne 9. julija tl.

KRAJEVNI IMENIK PRIMORSKE. Na nujno prošnjo zavezniških oblasti smo izdali na strani 13. in 14. prvi del slovensko-laških krajevnih poimenovanj. Mala črka p. pomeni pošta. V prihodnjih številkah bomo s priobčevanjem nadaljevali. Krajevni imenik bo prav posebno dobrodošel vojakom pri uporabljanju vojaških zemljevidov, ki so bodisi opremljeni samo s slovenskimi oz. s samo italijanskimi krajevnimi imeni. Izdali bomo tudi laško-slovenski del. Izrežite 13. in 14. stran in imejte jo pri sebi za vsa morebitna pojasnila!

BOJI V SLOVENIJI. Uradna poročila N.O.V. pravijo, da so enote N.O.V. v Zapadni Bosni osvobodile več važnih krajev in naselij. V severni Dalma-

ciji pripravljajo Nemci novo ofenzivo. — V Sloveniji trajajo borbe na dolenskem odseku kar naprej. Na Reki so bojevniki N.O.V. razbili nekaj fašistovskih središč. Na cesti Trst-Reka je bilo uničenih nekaj nemških vojaških kolon.

STOJAN PRIBIČEVIČ - 14 UR NEMŠKI UJETNIK. Svoječasno smo že poročali, da so Nemci pri Drvarju ujeli štiri zavezniške vojne dopisnike. Med njimi je bil tudi naš prijatelj, g. Stojan Pribičević. Takrat smo povedali, da se mu je posrečilo zbežati iz nemškega ujetništva. Stojan Pribičević je svojemu listu poslal prvo poročilo o svoji ujetniški dogodivščini, v katerem pravi med drugim tudi tole: "Najbrže sem edini vojni dopisnik, ki sem intervjuval in proučeval Nemce v ozadju njihovih lastnih bojnih črt in ki sem se po 14-urnem ujetništvu zopet vrnil na zavezniško stran. Bil sem ujetnik firerjevega bataljona nemške divizije S.S. Brandenburg. Zajeli so me 25. maja v bitki pri Drvarju. Poleg zanimivih stvari, ki sem jih videl in ki so mi jih Nemci tudi sami povedali, sem zapazil tudi še vse polno drugih okoliščin. V kratkem, Nemci so mi vzeli vero v nemške kombativne sposobnosti, me prepričali, da je njihova politična inteligenca na popolni ravni Goebbelsove otročje propagande in da so Nemci v imenu sramotne justice uganjali najneverjetnejše zločine. Bili so to padalci S.S., elitne Hitlerjeve enote. — "Kaj v resnici mislite, da boste vojno dobili?" me je vprašal mlad Nemec. — "Gotovo", sem odgovoril "kako si sploh predstavljate, da bi Nemci mogli premagati Ameriko, Veliko Britanijo in Sovjetsko zvezo? Vse preveč sovražnikov ste si nakopali na ramena." Nemški padalec, ki je stal pred menoj in grizel umetno vitaminsko čokolado, me je pogledal po strani in dejal: "Še pet let lahko vzdržimo. Medtem bosta Velika Britanija in Amerika pretrgali s Sovjetsko zvezo. Če drugače mislite, ste norec, ki se na politiko nič ne razume!" — Nemci me niso psihično trpinčili, ali bi me dvakrat kmalu "likvidirali". Kasneje so me prisilili s puškami, da sem jim prenašal nahrbtnike in njihove ranjence po bojišču, ki so ga z vso ogorčenostjo obstreljevali bojevniki N.O.V. To je bilo pač grobo kršenje mednarodnega prava. Vsi nemški častniki in vojaki nosijo s seboj steklenico žganja in pogostokrat so bili na bojišču popolnoma pijani, o čemer sem se sam prepričal. V Drvarju so uvedli individualno ropanje po vzorcih tartarske vojske v srednjem veku. Vsak vojak je vzel, kar je našel. Drvar je majhno jugoslovansko mesto, ki je z okolično štelu pred vojno 4.500 prebivalcev. Ko sem v aprilu prispel tja, je štel Drvar 1.500 duš. Danes ni več nobene hiše in tudi nobenega prebivalca več. Drvar je popolnoma porušen. To so storili Nemci iz maščevanja, ker je Drvar nudil gostoljubnost maršalu Titu, njegovemu štabu in zavezniškimi vojaškimi misijam. Dva tedna kasneje smo prispeli v vas Tičevo, ki so jo Nemci spraznili in ponovno smo se prepričali o vseuničevalni nemški furiji."

V SKLAD "BAZOVICE" SO DAROVALI GG.: Francetič Zofija P.Eg. 15.-; Fornazarič Pepka 15.-; Nardin Marija 20.-; Cian Marta 30.-; Birsa Ida 30.-; **VSEM SE ISKRENO ZAHVALJUJEMO!**

By Illingworth

BRCA ZA BRCO

